

Posudek bakalářské práce:

Vendula Zahrádková, *Soupis starých tisků „arciděkanské“ knihovny v Dobřanech.*

Filosofická fakulta Jihočeské university v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, České Budějovice 2014, 122 stran.

Cílem bakalářské práce Venduly Zahrádkové bylo zpracovat církevní knihovnu v Dobřanech, která je dnes uložena v klášteře Teplá, a rozšířit tak podobné kvalifikační práce věnované rovněž církevním knihovnám. Nutno podotknout, že oproti předchozí verzi doznala nově odevzdaná práce některých změn k lepšímu, i když autorka nadále rezignovala na konzultace, v jejichž rámci by bylo možno dospět k ještě uspokojivější podobě, navíc ignorovala i různé připomínky, které zazněly již v předchozích posudcích.

Práce je rozdělena do šesti kapitol včetně Úvodu a Závěru. V Úvodu (s. 7–12) studentka představila cíle své práce a následně prameny a literaturu, které při zpracování tématu využila. Lze ocenit, že se tyto informace snažila zpracovat kriticky, i když se nevyvarovala některých nepřesností či nedostatků – není např. zcela přesné, že by se těšily většímu zájmu knihovny pražských duchovních, zatímco knihovnám venkovských farářů se zatím takové pozornosti nedostalo (s. 8 – s řadou překlepů, proto necituji přesně), sborník věnovaný O. de Waldtovi (citovaný bohužel nepřesně) je přístupný i (nejen) on-line (s. 11), pro „českou on-line elektronickou databázi pro vyhledávání prvotisků a starých tisků“ je běžné užívání termínu „Knihopis Digital“ (s. 10), vhodné by bylo uvádět názvy citovaných prací v uvozovkách či kurzívou, apod. Výčet literatury také zohledňuje především práce souhrnného charakteru, příp. i soubory různých statí, ale konkrétní studie související přímo s tématem práce a věnované knihovnám zejména nižších duchovních (např. v citované knize „Pražské arcibiskupství 1344-1994“ či sborníku o O. de Waldtovi) zcela přechází. Oproti dřívější verzi lze ocenit, že autorka doplnila alespoň dílčí vysvětlení špatného, leč tradovaného označení knihovny za arciděkanskou (byť na tuto skutečnost byla upozorňována již při zadání a jejím úkolem bylo ozřejmit, zda zkoumaná knihovna přece jen nějakou souvislost s někdejším arciděkanstvím nemá); jen škoda, že se toto zjištění neodrazilo i v upřesnění názvu bakalářské práce (což však studentka bohužel rovněž nekonzultovala).

Druhá kapitola je věnována vývoji farních knihoven (s. 12–19), je však bohužel zpracována velmi nesystematicky a opět s mnoha nepřesnostmi, případně bez odkazů (např. na s. 14, kde je bez odkazu uveden výčet různých liturgických knih, vlastněných kostely, zato je v pozn. 37–40 připojeno vysvětlení jednotlivých pojmů, což je v práci tohoto typu poněkud nadbytečné) nebo s odkazy nedostatečnými (např. v pozn. 34, poznámka 31 dokonce takřka chybí) či chybnými (autor R. Hojný v pozn. 50!?). Autorka dosti „těká“ v čase, existující zdroje využívá spíše náhodně a neúplně, její největší oporou zůstává kniha R. Martínka a kol. „Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů: archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie“ (kterou v Úvodu mezi využitou literaturou v podstatě ani nezmiňuje). Přestože již na s. 13 jsou zmíněna nařízení konzistoře o vlastnictví knih z let 1687 a 1726, je připojena ještě podkapitola nazvaná „Vliv pražské konzistoře na vývoj kněžských knihoven“ (s. 17–19), kde je ovšem uvedena pouze instrukce arcibiskupa Breunera z roku 1698, a to na základě A. Podlahy, a poté poněkud nelogicky (protože v dalším textu zmiňována nejsou) některá nařízení týkající se závětí.

Třetí, velmi stručná kapitola nese název „Staré tisky a knihtisky – vznik a vymezení pojmů“ (s. 19–21) a opět v podstatě bez uvedení zdrojů (zato s vysvětlením vizmutu a fermeže) shrnuje obecně známé skutečnosti, které až na výjimky nejsou pro bakalářskou práci relevantní.

Ve čtvrté kapitole se V. Zahrádková věnovala historii obce Dobřany do roku 1800 (s. 21–29). I tentokrát zatížila text různými nepřesnostmi, i tentokrát se obešla bez odkazů, snad v domnění, že práce věnované této lokalitě zmínila v Úvodu (s. 10), případně uvedla odkazy nezvykle (a ojedinele) přímo do textu (s. 25–27), a do poznámkového aparátu zato opět zařadila vysvětlení různých skutečností (magdalenitky, chotěšovský klášter, některé lokality, apod.). Podobně postupovala i v textu věnovaném „architektonickým památkám města Dobřan“, tj. farnímu a filiálnímu kostelu a radnici (s. 28–29), i když v Úvodu zmiňuje využívání Podlahových „Posvátných míst“, takže práce s tímto zdrojem není zcela jasná; chybí také vysvětlení, proč byly tyto pasáže (zvláště zmínka o radnici) zařazeny (tím spíše, že se tato připomínka nacházela již v předchozím posudku). Nadále také chybí alespoň rámcové seznámení s vývojem farnosti či duchovními správci, což naopak s tématem práce souvisí bezprostředně.

O samotné farní knihovně pojednává pátá kapitola (s. 30–45), která představuje vlastní jádro bakalářské práce V. Zahrádkové – a naštěstí alespoň částečně napravuje celkový dojem. Autorka ji rozdělila do několika podkapitol, z nichž první se zabývá časovým, místním a jazykovým rozložením knih z farní knihovny (s. 30–38) a toto vymezení i naplňuje. Postupně seznamuje s rozsahem knižního fondu, jeho stavem a formáty knih, přibližuje jejich chronologické rozvržení, z něhož vyplývá, že většina zkoumaných knih pochází z druhé poloviny 18. století (celkový počet tisků v tabulce na s. 31 ale činí 64, nikoli 65), zatímco starší knihy se dochovaly jen ojedinele, zřejmě i v důsledku požáru města. Autorka nezapomíná ani na sledování jazyků, přičemž konstatuje převahu německých tisků. Velmi důkladně jsou sledována místa vydání knih, i když v tomto případě by doplnění informací (či odkazů na zdroje informací) o tiskařích či tiskárnách naopak neškodilo. Text je vhodně doplněn souhrnnými tabulkami, ale nevyhnuly se mu některé nejasnosti (s. 38: „u tisků, kde chybí titulní list, se nepodařilo určit tiskaře, ani místo tisku. U tisku, u něhož titulní list chybí, lze určit tiskárnu a tím i místo tisku“). Další části páté kapitoly se zaměřují na exlibris a poznámky v textu starých tisků (s. 38–39; zde by bylo vhodné určit jména uváděných osob právě např. v souvislosti s dějinami farnosti) a stručně i na vazby (s. 40–41). Poslední podkapitola je věnována tematickému rozboru farní knihovny (s. 41–45) a představuje jednotlivé tematické celky a nejdůležitější tituly. Převážně z páté kapitoly poté vychází Závěr (s. 45–46), shrnující nejdůležitější zjištěné skutečnosti.

V bakalářské práci V. Zahrádkové nechybí seznam zkratk, seznam pramenů a literatury (včetně internetových zdrojů, ovšem bez uvedení data poslední editace) či seznam příloh. Nejdůležitější a současně nejpřínosnější z nich přitom představuje průběžně očíslovaný soupis tisků dobřanské knihovny, zahrnující v abecedním pořadí (podle jmen autorů či názvů) všech 65 tisků (s. 51–119). K podobě soupisu a záznamů v podstatě nemám výhrady, jen by bylo vhodnější uvést vysvětlující informace k soupisu přímo k němu, nikoli v Úvodu (s. 9). Připojeno je také několik grafů (jejich číslování ale nesouhlasí se seznamem příloh), i když jejich názornost je poněkud oslabena v případě chronologického přehledu postavením dvou mezních let (1676, 1800) na roveň ostatním údajům podle dekád, v případě přehledu míst

vydání tisků velkým množstvím nesnadno (i vzhledem k nízkému počtu knih) rozlišitelných barev označujících jednotlivé lokality. Ilustrativní charakter má několik připojených fotografií.

Bakalářská práce V. Zahradkové bohužel vykazuje celou řadu formálních nedostatků: autorka se opět nevyhnula řadě překlepů (asi nejnápadnější a nechtěně nejkomičtější je na s. 25: „současně od něj byly odtrženy Dobřany a další vši“), gramatických chyb, chyb v interpunkci, vybočení z vazby apod., na zpracování jejichž výčtu raději rezignuji. Nové kapitoly nezvykle nezačínají na nové stránce, což činí práci poněkud méně přehlednou, o nedostatečném či neúplném uvádění odkazů již byla zmínka. Bakalářská práce tak vzbuzuje nemalé rozpaky, zvláště svými kompilačně a souhrnně pojatými kapitolami. Vlastní soupis a rozbor knihovny dojem alespoň částečně napravuje, právě v těchto částech doznala práce největších změn a díky nim lze hlavní zadání práce považovat v podstatě za splněné. Jen s přihlédnutím k tomu proto souhlasím s tím, aby byla práce přes uvedené nedostatky přípuštěna k obhajobě, bohužel však nemohu rozhodně navrhnout lepší hodnocení, než stupněm **dobře**.

V Praze dne 12. června 2014

Doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.